

Grundläggande granskning 12/2022

Granskning av redovisat resultat i årsredovisning 2022

April 2023
Malin Hedlund och Ingrid Lindberg
Revisionskontoret
Diarienummer: REV 26-2022

Innehåll

1. Sammanfattande analys	3
Bedömning av ekonomiskt resultat	3
Bedömning av resultat för verksamhetsmål	3
Samlad bedömning av mål för god ekonomisk hushållning	3
Våra rekommendationer	3
2. Bakgrund och genomförande	4
Iakttagelser i 2021 års granskning	4
Regionstyrelsens yttrande över 2021 års granskning	4
Syfte och revisionsfrågor	5
Revisionskriterier	5
Granskningens genomförande	5
3. Regionstyrelsens årsredovisning	6
Väsentliga händelser under året	6
Bedömning av det ekonomiska resultatet	6
Omställningsplanen för hållbar ekonomi	8
Bedömning av resultaten för verksamhetsmålen	10
Bedömning av resultaten för uppdragen	12
Bedömning av mål för god ekonomisk hushållning	12
4. Uppföljning av rekommendationer år 2021	14
5. Svar på revisionsfrågor	14
Rekommendationer	15

1. Sammanfattande analys

Bedömning av ekonomiskt resultat

Region Västerbotten har ett underskott med 202 miljoner kronor för år 2022. Den främsta orsaken till underskottet är att regionens placerade medel har minskat i värde. Styrelserna och nämnderna redovisade tillsammans ett underskott mot budget med 97 miljoner kronor. Prognoser för kommande år visar på ett svårt ekonomiskt läge och stora underskott för regionen. Vi är oroad för den ekonomiska utvecklingen. Det är viktigt att styrelsen agerar skyndsamt och säkerställer att det finns genomarbetade planer och en strategisk styrning som kan möta det nya ekonomiska läget med hög inflation, ökade kostnader och lågkonjunktur.

Bedömning av resultat för verksamhetsmål

Styrelsens samlade bedömning är att resultaten för fullmäktiges tolv verksamhetsmål till största del är god. Styrelsen bedömer att fem verksamhetsmål är uppfyllda, sex mål delvis uppfyllda och ett mål inte uppfyllt. Vi anser att resultaten för verksamhetsmålen är svaga.

Vi har i flera år kritiserat regionstyrelsen för brister i uppföljningen av målen. Även i år finns det brister i årsredovisningen som medför att det är svårt att avgöra om styrelsens bedömningar av resultaten är rimliga.

Samlad bedömning av mål för god ekonomisk hushållning

Styrelsen bedömer att regionen delvis har god ekonomisk hushållning. Vi instämmer inte i den bedömningen. Styrelsen redovisar ett underskott och endast ett av fullmäktiges finansiella mål är uppfyllt. Därutöver är resultaten för verksamhetsmålen svaga. Vår bedömning är att resultaten inte är förenliga med god ekonomisk hushållning.

Våra rekommendationer

Vi rekommenderar regionstyrelsen att arbeta med följande områden:

- Vidta åtgärder för att regionen ska kunna möta det nya ekonomiska läget med hög inflation, ökade kostnader och lågkonjunktur. Se till att budgetberedningen och ekonomistyrningen börjar fungera bättre.
- Utvärdera arbetet med omställningsplanen för perioden 2020-2022 i syfte att inhämta kunskap om inom vilka områden som styrelsen behöver förbättra:
 - Beredningen
 - Styrningen
 - Stödet till verksamheterna
 - Uppföljningen
- Säkerställ att underlagen till årsredovisningen har tillräcklig kvalitet för att bedöma resultaten för fullmäktiges verksamhetsmål.
- Av årsredovisningen behöver det tydligare framgå hur styrelsen har gjort sina bedömningar av resultaten för fullmäktiges verksamhetsmål.

Redovisningen i årsredovisningen ska ge förutsättningar att verifiera att styrelsens bedömningar av resultaten för verksamhetsmålen är rimliga.

Rekommendationerna kommer att följas upp i nästa års granskning.

2. Bakgrund och genomförande

Regionstyrelsen är ansvarig för att leda och samordna regionens angelägenheter. Med hjälp av årsredovisningen ska styrelsen återrapportera resultatet till fullmäktige. Årsredovisningen ska beskriva hur styrelser och nämnder uppfyller fullmäktiges mål. Den ska också redogöra för utfall, finansiering och ställning vid årets slut.

Revisorerna ska enligt kommunallagen bedöma om resultaten i årsredovisningen är förenliga med fullmäktiges mål och om räkenskaperna är rättvisande.

Iakttagelser i 2021 års granskning

Tack vare statsbidrag för pandemin och en betydande värdeökning av regionens placerade medel blev resultatet för år 2021 ett överskott med 1 398 miljoner kronor. Revisorerna konstaterade att överskottet stärkte den långsiktiga ekonomiska ställningen, men instämde med regionstyrelsens bedömning att det troligen kvarstod ett underliggande strukturellt underskott.

Pandemin påverkade resultaten för fullmäktiges tolv verksamhetsmål och revisorerna bedömde att resultaten för år 2021 var svaga. Endast fyra av målen var helt uppfyllda. Styrelsens uppföljning av målen hade flera brister.

Revisorerna instämde med styrelsens bedömning om att tre av fullmäktiges finansiella mål uppfylldes och att ett av de finansiella målen delvis var uppfyllt. Revisorerna instämde inte i styrelsens bedömning att regionen i allt väsentligt hade uppnått god ekonomisk hushållning. Revisorerna ansåg att resultaten för verksamhetsmålen var för svaga.

Rekommendationer

- Utveckla analyserna av genomförda åtgärder för ekonomi i balans.
- Säkerställ att regionstyrelsens underlag har tillräcklig kvalitet för att bedöma måluppfyllelsen för fullmäktiges verksamhetsmål.

Regionstyrelsens yttrande över 2021 års granskning

I sitt yttrande över granskningen instämde regionstyrelsen i huvudsak i revisorerens iakttagelser. Av yttrandet framgick bland annat att:

- Verksamheternas arbete med produktions- och kapacitetsstyrning skulle öka möjligheterna att planera, följa upp och utvärdera verksamheten.
- Nya mallar för månadsuppföljning hade tagits fram. Styrelsen konstaterade dock att analyserna behövde fortsätta utvecklas.
- Regiondirektörens arbete att skapa gemensam mötes- och rapporteringsstruktur skulle skapa förutsättningar att återrapportera och utvärdera genomförda insatser.

- Nämnderna skulle för år 2023 besluta om delmål till regionfullmäktiges verksamhetsmål. Styrelsen menade att nämndernas delmål skulle underlätta styrelsens uppföljning av fullmäktiges mål. Även en checklista för hur indikatorer skulle användas hade tagits fram.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att ge underlag till revisorerna för deras samlade bedömning av om resultaten i årsredovisningen är förenliga med fullmäktiges mål. För detta har följande revisionsfrågor besvarats i granskningen:

- Har regionstyrelsen i förvaltningsberättelsen redovisat händelser av väsentlig betydelse under år 2022?
- Är regionstyrelsens redovisade resultat i årsredovisningen förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning?
- Har regionstyrelsen i årsredovisningen bedömt styrelsernas och nämndernas resultat i förhållande till fullmäktiges mål och riktade uppdrag?
- Går regionstyrelsens bedömningar av resultat och genomförda uppdrag att verifiera utifrån redovisningen i årsredovisningen?
- Har regionstyrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av rekommendationerna i 2021 års granskning?

Granskningen omfattar inte om räkenskaperna är rättvisande och om årsbokslutet är upprättat i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning samt god redovisningssed. Denna del granskas av PwC och redovisas i separat rapport (gr 11/2022).

Revisionskriterier

De bedömningsgrunder som utgör underlag för granskningens slutsatser är:

- Kommunallagen (2017:725) 11 kap. 19-20 §§ samt 12 kap. 2 §
- Lag om kommunal bokföring och redovisning (2018:597) 4 kap. 1 § samt 11 kap. 1 och 8 §§
- Rådet för kommunal redovisnings rekommendation *R15, Verksamhetsberättelse*
- Fullmäktiges anvisningar

Granskningens genomförande

Granskningen är genomförd utifrån en dokumentationsstudie av regionstyrelsens årsredovisning till fullmäktige. Under granskningen har vi stämt av med berörda tjänstepersoner i ekonomistaben. Regiondirektör, ekonomidirektör och andra berörda tjänstepersoner har fått möjlighet att kvalitetssäkra rapporten. Rapporten har också kvalitetssäkrats av revisionsdirektören. Arbetet med granskningen är i huvudsak genomfört av Malin Hedlund, sakkunnig, och Ingrid Lindberg, certifierad kommunal revisor, på revisionskontoret.

3. Regionstyrelsens årsredovisning

Väsentliga händelser under året

I årsredovisningen redogör regionstyrelsen för väsentliga händelser under år 2022 som påverkat de finansiella rapporterna. Styrelsen redovisar exempelvis:

- Belastningen på hälso- och sjukvården hade varit ansträngd. Hälso- och sjukvården hade haft problem att kompetensförsörja sina verksamheter och ökad korttidsfrånvaro hade lett till dyra kortsiktiga lösningar. Bristen på medarbetare hade också resulterat i färre vårdplatser och minskad kapacitet. Hälso- och sjukvården hade haft svårt att anpassa verksamheten för att nå uppsatta bemanningsmål och en budget i balans.
- Rysslands krig mot Ukraina hade påverkat regionens ekonomiska läge avsevärt. Det hade exempelvis förekommit leveransproblem och för bland annat medicinskt material hade ersättningsprodukter varit dyrare än upphandlat material. Rysslands krig mot Ukraina hade också inneburit att arbetet med att utveckla regionens förmåga till civilt försvar hade intensifierats.
- Kostnaderna för kollektivtrafiken hade ökat under år 2022.

Vår kommentar

Regionstyrelsen redogör översiktligt för händelser av väsentlig betydelse som påverkar de finansiella rapporterna.

Bedömning av det ekonomiska resultatet

För år 2022 budgeterade fullmäktige ett överskott med 177 miljoner kronor. Resultatet blev ett underskott med 202 miljoner kronor. Det var 379 miljoner lägre än budgeterat. Den främsta orsaken till underskottet var värdeminskningen av regionens placerade medel. Värdeminskningen uppgick till 658 miljoner kronor. Regionens intäkter från skatter och generella statsbidrag ökade med 481 miljoner kronor jämfört med år 2021.

Regionens styrelse och nämnder redovisade tillsammans ett underskott mot budget med 97 miljoner kronor. Styrelsen beskrev inte inom vilka poster de största underskotten fanns men uppgav att kostnader för exempelvis personal, material och avskrivningar hade ökat. Personalkostnaderna, som är den största kostnadsposten i regionen, hade ökat med 1,4 procent. År 2021 hade styrelsen och nämnderna ett överskott med 3 miljoner kronor. Jämförelser försvåras dock av att både intäkter och kostnader påverkades av pandemin.

Verksamheternas nettokostnader, det vill säga intäkter och kostnader samlat, hade ökat med 6 procent jämfört med samma period år 2021. Det var en högre ökning än snittet för alla regioner där kostnadsutvecklingen var under 3 procent. Verksamheternas kostnader hade ökat med 505 miljoner kronor jämfört med år 2021, om man bortser från en engångskostnad år 2021 för pensioner. Det var en ökning med 4 procent. Intäkterna hade minskat med 370 miljoner kronor jämfört med år 2021. Det var en minskning med 9 procent. Det var främst de riktade statsbidragen med koppling till pandemin som hade minskat

Resultatet av regionens placeringar i värdepapper, räntekostnader och ränteintäkter var negativt med 625 miljoner kronor, vilket var 1 532 miljoner kronor sämre än år 2021.

Resultaträkning Miljoner kronor	Utfall 2021	Utfall 2022	Budget- avvikelse	Kostnads- utveckling
Verksamhetens nettokostnader	- 8 903	-9 452	-97	6 %
Skatteintäkter	6 998	7 403	237	6 %
Generella statsbidrag	2 396	2 472	92	3 %
Verksamhetens resultat	491	423	233	-14 %
Finansiella intäkter	1 003	180	60	
Finansiella kostnader	-97	-805	-672	
Finansnetto	907	-625	-612	
Totalt Region Västerbotten	1398	-202	-379	

Källa: Årsredovisning 2022

I tabellen sammanfattar vi styrelsens redogörelse för nämndernas ekonomi.

Nämnd	Budgetav- vikelse	Styrelsens sammanfattning
Regionstyrelsen	122	<ul style="list-style-type: none"> - Uppdatering av pensionsprognosen gav ett överskott på 48 miljoner kronor för pensionskostnaderna. - Beställare primärvård hade ett överskott på 57 miljoner kronor. Färre besök hade minskat utbetalningarna av rörliga ersättningar. - Programmet framtidens vårdinformationsstöd hade ett underskott på 18,5 miljoner kronor. - Avskrivningskostnaderna för investeringarna hade ett underskott på 30 miljoner kronor.
Hälso- och sjukvårdsnämnden	-199	<ul style="list-style-type: none"> - Intäkterna hade ett överskott på 327 miljoner kronor och var 1,0 procent högre än år 2021. Vårdintäkter, patientintäkter och tandvårdsintäkter uppvisade stora avvikelser mot budget med ett totalt underskott på 142 miljoner kronor. Bidrag från staten avseende ökad tillgänglighet, uppdämda vårdbehov och uppskjuten vård vägde upp underskottet. - Kostnaderna hade ett underskott med 526 miljoner kronor. Kostnaderna hade ökat med 4,1 procent jämfört med år 2021. På kostnadssidan fanns den största avvikelsen inom personalkostnader där underskottet mot budget uppgick till 276 miljoner. Produktionskostnaderna hade ett underskott med 103 miljoner kronor.
Regionala utvecklingsnämnden	-23	<ul style="list-style-type: none"> - Kollektivtrafiken hade ett underskott som främst orsakats av ökade drivmedelspriser.
Övriga nämnder	2	<ul style="list-style-type: none"> - Folkhögskolestyrelsen +1 miljoner kronor - Patientnämnden +1 miljon kronor - Revisionen 0 miljoner kronor

Källa: Årsredovisning 2022.

Balanskravsresultatet var positivt

Balanskravsresultatet är regionens resultat rensat från orealiserade värdeförändringar. Balanskravsresultatet för år 2022 var positivt och uppgick till 870 miljoner

kronor. Negativa balanskravsresultat ska återställas inom tre år. Regionen har inga negativa resultat att återställa.

Styrelsen redovisade att åtgärderna i omställningsplanen hade hög effekt

Inför år 2022 identifierade regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden behov av åtgärder för en omställning till en hållbar ekonomi på 164 miljoner kronor. Enligt årsredovisningen gav åtgärderna en effekt på 111 miljoner kronor. Det motsvarade 68 procent av de planerade åtgärderna. Styrelsen redovisade en effekt på 25 miljoner kronor av 12 miljoner kronor i planen. Hälso- och sjukvårdsnämnden redovisade en effekt på 86 miljoner kronor av 152 miljoner kronor i planen.

Analyserna i årsredovisningen var översiktliga. Det var svårt att förstå vilka åtgärder styrelsen och nämnden hade vidtagit för att minska kostnaderna. Det framgick inte i vilken omfattning effekterna berodde på vidtagna åtgärder eller på andra orsaker. Av årsredovisningen framgick att nämnden haft svårt att genomföra omställningsplanen på grund av att ökad frånvaro bland personalen orsakat dyra lösningar för att klara bemanningen. Trots detta hade nämndens åtgärdsplan enligt årsredovisningen uppnått 57 procent av de planerade besparingarna.

Regionen står inför stora ekonomiska utmaningar kommande år

I årsredovisningen konstaterade regionstyrelsen att regionen skulle ha ekonomiska utmaningar år 2023 och 2024 och att det var stor osäkerhet om åren därefter. Styrelsen bedömde att regionen skulle ha ett underskott på 800 miljoner kronor år 2023. Orsaken var främst att pensionskostnaderna bedömdes öka med 700 miljoner kronor. Vidare uppgav styrelsen att problem med kompetensförsörjningen påverkade möjligheten att ta hand om den uppskjutna vård som uppstått till följd av pandemin. Styrelsen bedömde också att regionen inte hade råd med investeringar i den omfattning som det fanns behov. Styrelsen uppgav att regionen genomförde flera utvecklingsarbeten för att hantera utmaningarna. Bland annat skulle en ny styrmodell stärka ledningen och styrningen och ge bättre förutsättningar att genomföra och följa upp politiska beslut.

I granskning nr 6/2022 konstaterade revisorerna att regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden inte hade gjort tillräckligt för att kontrollera att förslag till budgetar varit tillräckliga för att nämnden skulle klara sitt uppdrag. Regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden hade inte heller säkerställt att det fanns ett fungerande system för prioriteringar. Brister i budgetarbetet och styrningen försvårade styrelsens och nämndens uppföljning och kontroll av budgeten. Svag strategisk styrning, i kombination med en resursfördelning där föregående års budgetar räknades upp utifrån index, försatte vårdens verksamhetschefer i en svår situation.

Vår kommentar

Prognoser för kommande år visar på ett svårt ekonomiskt läge och stora underskott för regionen. Det är viktigt att styrelsen agerar skyndsamt och säkerställer att det finns genomarbetade planer och en strategisk styrning som kan möta det nya ekonomiska läget med hög inflation, ökade kostnader och lågkonjunktur.

Omställningsplanen för hållbar ekonomi

Hösten 2018 gav fullmäktige i uppdrag till regionstyrelsen att arbeta fram åtgärder för en hållbar ekonomi för den kommande planeringsperioden. Under våren 2019 tog regiondirektören fram en handlingsplan för åren 2020–2022. Planen bestod av

en lista med åtgärder som skulle ge kostnadsminskningar på 565 miljoner kronor. Den största delen av kostnadsminskningarna, 528 miljoner kronor fanns inom hälso- och sjukvårdsnämndens ansvarsområde. Resterande del, 37 miljoner kronor, fanns inom regionstyrelsens område.

Vi har i flera tidigare granskningar uppmärksammat brister i regionstyrelsens och hälso- och sjukvårdsnämndens beredning, styrning och uppföljning av omställningsplanen (se exempelvis nr 3/2020, gr 3 och 8/2021, nr 6/2022 samt gr 8 och 9/2022). I beredningen undersökte styrelsen och nämnden inte i tillräcklig utsträckning nämndens förutsättningar att spara 528 miljoner kronor. Dialogen med verksamheterna om vilka besparingar som var möjliga att genomföra var obefintliga. Det saknades också direktiv till verksamheterna om hur åtgärderna i omställningsplanen skulle genomföras. I praktiken handlade omställningsplanen om minskade budgetramar för verksamheterna. Regionstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och tjänstepersonsledningen säkerställde heller inte att verksamheterna fick tillräckligt stöd i arbetet med åtgärderna. Det blev upp till chefer inom verksamheterna att själva avgöra vilka åtgärder som var möjliga att genomföra. Verksamheternas arbete med att hålla sina budgetar hade låg koppling till omställningsplanen.

I årsredovisningar under perioden 2020 – 2022 har styrelsen översiktligt följt upp omställningsplanen. Styrelsen har inte gjort någon utvärdering av vilka effekter som åtgärderna i omställningsplanen har för hela perioden. I tabellen har vi sammanställt det resultat av omställningsplanen som styrelsen har redovisat i sina årsredovisningar. Resultaten är redovisade i miljoner kronor.

År	Plan	Utfall	Effekt	Kommentarer från revisionsgranskningar
2020	225	138	61%	Regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden undersökte inte förutsättningarna att genomföra åtgärderna i planen. Nämnden hade inte heller följt upp i vilken grad verksamheterna hade genomfört åtgärderna i planen (nr 6/2020).
2021	175	153	87%	Uppföljningen av omställningsplanen i regionstyrelsens och hälso- och sjukvårdsnämndens årsrapporter var översiktliga och det var svårt att förstå vilka åtgärder styrelsen och nämnden hade vidtagit för att minska kostnaderna. Styrelsen konstaterade i årsredovisningen att det var svårt att avgöra om kostnadsminskningar var effekter av pandemin eller om det var effekter av åtgärderna i omställningsplanen (gr 9/2021).
2022	164	111	68%	Uppföljningen av omställningsplanens effekter i årsredovisningen var översiktlig. Det var svårt att förstå vilka åtgärder regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden hade vidtagit och vilka effekter åtgärderna hade haft (nr 12/2022). Kopplingen var också svag mellan nämndens åtgärdsplan och de åtgärder som verksamheterna presenterade i sina handlingsplaner (nr 6/2022).
Totalt	565	402	71%	

Källa: Årsredovisningar för åren 2020 till 2022.

Vår kommentar

Styrelsen har inte utvärderat effekterna av den omställningsplan som beslutades för perioden 2020 – 2022. Vår sammanställning visar att styrelsen redovisat att åtgärderna resulterat i besparingar på drygt 400 miljoner kronor för hela perioden,

vilket motsvarar drygt 70 procent av planen. Styrelsen har inte gjort en analys av hur detta påverkat regionens strukturella underskott. Utan utvärdering är det svårt att veta vilka åtgärder som har haft effekter och vad som beror på andra faktorer. Prognoser för år 2023 visar på ett stort underskott för regionen. För att få kontroll på ekonomin och att planerade åtgärder ger tillräckliga effekter, behöver styrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden markant utveckla styrningen, stödet till verksamheterna och kontrollen.

Bedömning av resultaten för verksamhetsmålen

Regionstyrelsen bedömer samlat i årsredovisningen att resultaten för fullmäktiges tolv verksamhetsmål till största del är god. Styrelsen bedömer att fem mål är uppfyllda och sex mål delvis uppfyllda. Styrelsen bedömer att målet *Västerbotten har världens bästa och mest jämlika hälsa* inte är uppnått. Pandemi hade inneburit att det förebyggande arbetet prioriterats ned, vilket hade påverkat resultatet negativt.

I tabellen redovisar vi styrelsens bedömningar av fullmäktiges mål.

Fullmäktiges mål	Styrelsens bedömning
1. Västerbotten har världens bästa och mest jämlika hälsa	● Målet uppfylls inte
2. Västerbotten är det barnvänligaste länet	● Målet uppfylls
3. Västerbotten har trygga invånare med inflytande och delaktighet och ett rikt samt aktivt kultur- och föreningsliv	● Målet uppfylls delvis
4. Västerbotten är en ledande miljöregion	● Målet uppfylls
5. Vi har en nära, tillgänglig och personcentrerad vård i hela länet	● Målet uppfylls
6. Vi levererar jämlik och jämställd hälso- och sjukvård av hög kvalitet	● Målet uppfylls delvis
7. Vi är en attraktiv arbetsgivare med personal som trivs och utvecklas hos oss	● Målet uppfylls delvis
8. Vi har en långsiktig hållbar ekonomi	● Målet uppfylls delvis
9. Vi är en inkluderande, attraktiv och innovativ samverkanspartner	● Målet uppfylls delvis
10. Vi är ledande inom forskning, innovation och digitalisering	● Målet uppfylls
11. Västerbotten är en attraktiv och jämställd region att leva och verka i samt flytta till	● Målet uppfylls
12. Västerbotten har ett klimat för ökad tillväxt av jobb och företag	● Målet uppfylls delvis

Källa: Årsredovisning 2022

Brister i styrelsens redovisning

I granskningen av årsredovisningen har vi uppmärksammat flera brister i styrelsens redovisning av resultaten för verksamhetsmålen. Några av bristerna är:

- Styrelsen skriver i årsredovisningen att bedömningen av regionfullmäktiges mål utgår från en viktad sammanvägning av styrelsens och nämndernas bedömningar av sina mål och indikatorer. I årsredovisningen har styrelsen inte redovisat styrelsens och nämndernas bedömningar av målen. Det innebär att det är svårt att avgöra om styrelsens bedömningar av resultaten

är rimliga. Styrelsen har heller inte beskrivit hur den har viktat styrelsen och nämndernas bedömningar mot varandra.

- Det är otydligt i årsredovisningen på vilket sätt styrelsen har utgått från indikatorer vid bedömningen av resultaten för fullmäktiges mål. I årsredovisningen redogör styrelsen i löptexten för varje mål hur många indikatorer som är uppfyllda, delvis uppfyllda och inte uppfyllda. Styrelsen har inte beskrivit hur den värderat indikatorernas resultat för att bedöma fullmäktiges mål. För flera av fullmäktiges mål där andelen uppnådda indikatorer är likvärdigt, har styrelsen gjort olika bedömningar av målen.

Brister i styrelsens underlag

Regionstyrelsens uppföljning i årsredovisningen utgår från styrelsens och nämndernas rapporteringar i sina årsrapporter. Revisorernas grundläggande granskningar år 2022 visar på brister i styrelsens och nämndernas uppföljning av fullmäktiges verksamhetsmål. Några av de identifierade bristerna var:

- Några av regionstyrelsens, regionala utvecklingsnämndens och patientnämndens mål var inte mätbara. Exempelvis hade regionala utvecklingsnämnden flera indikatorer som följde utvecklingen i länet. Nämndens verksamheter hade små möjligheter att påverka resultaten för dessa indikatorer. För regionstyrelsen var orsakssambanden mellan vissa mål och indikatorer otydliga.
- Det framgick inte av regionstyrelsens, regionala utvecklingsnämndens och folkhögskolestyrelsens årsrapporter hur de hade gjort bedömningar av resultaten för flera mål. Exempelvis hade regionstyrelsen och folkhögskolestyrelsen delat upp indikatorerna i styrande och stödjande indikatorer. Det var inte tydligt om de stödjande indikatorerna hade vägts in i bedömningen av målen.
- Ett stickprov av regionstyrelsens och hälso- och sjukvårdsnämndens indikatorer visade att underlagen för flera av indikatorerna inte var pålitliga. Det innebär att underlagen inte var tillräckliga för att kunna göra en rimlig bedömning av indikatorernas resultat.

I årsredovisningen har regionstyrelsen inte upplyst fullmäktige om att det finns brister i underlagen från styrelsen och nämnderna.

Styrelsen och nämndernas bedömningar

Regionstyrelsens uppföljning av verksamhetsmålen var i årsredovisningen inriktad på styrelsernas och nämndernas sammanvägda resultat. Styrelsen gjorde inte några egna bedömningar om styrelsernas och nämndernas egna resultat var tillräckliga. Regionstyrelsen har heller inte redovisat i årsredovisningen vilka bedömningar av resultaten styrelsen och nämnderna gjorde för sina verksamhetsmål. För att bilda sig en uppfattning om resultatet för de olika nämnderna behöver ledamöterna i fullmäktige läsa nämndernas årsrapporter. Årsrapporterna är bifogade i handlingarna till fullmäktige.

I tabellen redovisar vi styrelsernas och nämndernas bedömningar av sina resultat.

Styrelse och nämnd	Styrelsens/nämndens bedömning av målen		
	Uppfyllda	Delvis uppfyllda	Inte uppfyllda
Regionstyrelsen	2	9	-
Hälso- och sjukvårdsnämnden	4	1	4
Regionala utvecklingsnämnden	2	7	-
Folkhögskolestyrelsen	9	-	-
Patientnämnden	7	1	-

Källa: Styrelsernas och nämndernas årsrapporter 2022

Vår kommentar

Regionstyrelsens uppföljning i årsredovisningen av resultaten för verksamhetsmålen har brister som medför att det är svårt att avgöra om styrelsens bedömningar är rimliga och i vilken grad styrelsen och övriga nämnderna uppfyller fullmäktiges övergripande mål. Vi anser att resultaten för verksamhetsmålen är svaga.

Vi anser också att styrelsen på ett bättre sätt bör underlätta för fullmäktige att få en samlad bild av vilka resultat som regionstyrelsen och nämnderna har för sina respektive ansvarsområden.

Bedömning av resultaten för uppdragen

I regionplanen för år 2022 riktade fullmäktige sju uppdrag till regionstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och regionala utvecklingsnämnden. I årsredovisningen följde regionstyrelsen upp sex av uppdragen. Regionstyrelsen följde inte upp ett av uppdragen. Det framgår inte av årsredovisningen varför styrelsen inte redovisade uppföljningen av uppdraget.

Styrelsens uppföljning av uppdragen bestod av redogörelser av det arbete som styrelserna och nämnderna hade genomfört under året. Det framgick inte vilken styrelse eller nämnd som uppdragen var riktade till. Regionstyrelsen uppgav att fem uppdrag var avslutade och att ett uppdrag fortfarande pågick.

Vår kommentar

Regionstyrelsens uppföljning av uppdragen är översiktligt. Utifrån redovisningen är det svårt att värdera om det arbete genomfördes var tillräckligt.

Bedömning av mål för god ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning handlar om att styra ekonomi och verksamhet på kort och lång sikt. Begreppet har både ett finansiellt perspektiv och ett verksamhetsmässigt perspektiv. Revisorerna har i tidigare granskningar rekommenderat regionstyrelsen att lämna förslag till riktlinjer för god ekonomisk hushållning för beslut av fullmäktige. I februari 2023 beslutade fullmäktige om en riktlinje för god ekonomisk hushållning. Enligt fullmäktige innebär god ekonomisk hushållning en uthållig ekonomi över tid där ekonomiska överskott tillsammans med hög måluppfyllelse i verksamheten säkerställer att regionens invånare erhåller tjänster av hög kvalitet och tillgänglighet idag och i framtiden.

Regionstyrelsens bedömning av god ekonomisk hushållning i årsredovisningen utgår från de fyra finansiella mål och tolv verksamhetsmål som fullmäktige beslutade om i regionplanen för år 2022. I årsredovisningen bedömer styrelsen att ett av de

finansiella målen var uppfyllt. Tre av de finansiella målen var inte uppfyllda. För verksamhetsmålen bedömer styrelsen att fem mål uppfylldes, sex mål uppfylldes delvis och ett mål uppfylldes inte.

Styrelsen bedömer sammantaget att regionen delvis har en god ekonomisk hushållning. Styrelsen bedömer att de finansiella målen inte nådde upp till målnivån men att måluppfyllelsen för verksamhetsmålen efter omständigheterna till största delen var god.

I tabellen nedan redogör vi för styrelsens bedömningar av resultaten för de finansiella målen.

Typ av mål	Finansiellt mål 2022	Utfall	Styrelsens bedömning
Resultatmål	Regionen ska redovisa ett överskott för verksamhetens resultat för åren 2021–2025 som motsvarar minst 3 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.	Verksamhetens resultat har för år 2022 ett överskott med 4,3 procent. År 2021 var resultatet 5,2 procent. För åren 2023–2025 innebär de budgeterade resultaten ett sammantaget snitt för planperioden på drygt 3 procent.	Den sammantagna bedömningen är att resultatmålet inte uppfylls. Delmål ett uppfylls för de två första åren i planperioden. Delmål två uppfylls inte.
	År 2022 ska styrelser och nämnder redovisa ett resultat i balans vilket innebär ett utfall som minst motsvarar budgeterat resultat.	År 2022 redovisar styrelser och nämnder tillsammans en negativ avvikelse mot budget.	
Pensions-skulds mål	Regionens totala pensionsåtagande ska vid utgången av år 2022 vara finansierat till minst 50 procent.	48 procent	Målet uppfylls inte
Finansieringsmål	År 2022 ska självfinansieringsgraden av investeringar uppgå till minst 100 procent.	32 procent	Målet uppfylls inte
Skuldsättningsmål	År 2022 ska den räntebärande låneskulden, exklusive pensionsskulden, högst uppgå till 30 procent av skatter och statsbidrag.	18 procent	Målet uppfylls

Källa: Årsredovisning 2022

Vår kommentar

Vi instämmer med styrelsen om att ett av de finansiella målen uppfylldes och tre av målen inte uppfylldes.

Styrelsen gör bedömningen att regionen delvis har god ekonomisk hushållning. Vi instämmer inte i styrelsens bedömning. Mot bakgrund av de svaga resultaten för de finansiella målen, att regionen redovisar ett negativt ekonomiskt resultat och har svaga resultat för verksamhetsmålen är vår bedömning att de redovisade resultaten inte är förenliga med fullmäktiges mål.

4. Uppföljning av rekommendationer år 2021

I tabellen nedan har vi sammanställt i vilken grad styrelsen vidtog tillräckliga åtgärder med anledning av rekommendationer i 2021 års granskning.

Rekommendationer 2021 års granskning	Tillräckliga åtgärder	Vår kommentar
Utveckla analyserna av genomförda åtgärder för ekonomi i balans.	Nej	Analyserna i årsredovisningen är för översiktliga. Det är svårt att förstå vilka åtgärder som regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden vidtagit. Det är också svårt att avgöra i vilken omfattning effekterna berodde på vidtagna åtgärder eller andra orsaker.
Säkerställ att styrelsens underlag har tillräcklig kvalitet för att bedöma måluppfyllelsen för fullmäktiges verksamhetsmål.	Nej	Granskningen visar att underlagen fortfarande har stora brister.

Vår kommentar

Brister som identifierades i granskningen år 2021 kvarstår.

5. Svar på revisionsfrågor

Vår sammantagna bedömning är att de redovisade resultaten för år 2022 inte är förenliga med fullmäktiges mål. Nedan ger vi svar på våra revisionsfrågor.

Revisionsfråga	Vår kommentar
Har regionstyrelsen i förvaltningsberättelsen redovisat händelser av väsentlig betydelse under år 2022?	Ja.
Är regionstyrelsens redovisade resultat i årsredovisningen förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning?	Nej. Region Västerbotten har ett underskott med 202 miljoner kronor för år 2022. Regionstyrelsen bedömer att endast ett av fyra finansiella mål är uppfyllda och har svaga resultat för verksamhetsmålen.
Har regionstyrelsen i årsredovisningen bedömt styrelsernas och nämndernas resultat i förhållande till fullmäktiges mål och riktade uppdrag?	Nej. Utifrån årsredovisningen går det inte att förstå i vilken grad enskilda styrelser och nämnder uppfyller fullmäktiges mål. I årsredovisningen gör styrelsen endast samlade bedömningar för alla styrelser och nämnders resultat.
Går regionstyrelsens bedömningar av resultat och genomförda uppdrag att verifiera utifrån redovisningen i årsredovisningen?	Nej. Regionstyrelsens redovisning i årsredovisningen är inte tillräcklig för att det ska vara möjligt att verifiera styrelsens bedömningar av resultaten för verksamhetsmålen.
Har regionstyrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av rekommendationerna i 2021 års granskning?	Nej.

Rekommendationer

Vi rekommenderar regionstyrelsen att arbeta med följande områden:

- Vidta åtgärder för att regionen ska kunna möta det nya ekonomiska läget med hög inflation, ökade kostnader och lågkonjunktur. Se till att budgetberedningen och ekonomistyrningen börjar fungera bättre.
- Utvärdera arbetet med omställningsplanen för perioden 2020-2022 i syfte att inhämta kunskap om inom vilka områden som styrelsen behöver förbättra:
 - Beredningen
 - Styrningen
 - Stödet till verksamheterna
 - Uppföljningen
- Säkerställ att underlagen till årsredovisningen har tillräcklig kvalitet för att bedöma resultaten för fullmäktiges verksamhetsmål.
- Av årsredovisningen behöver det tydligare framgå hur styrelsen har gjort sina bedömningar av resultaten för fullmäktiges verksamhetsmål. Redovisningen i årsredovisningen ska ge förutsättningar att verifiera att styrelsens bedömningar av resultaten för verksamhetsmålen är rimliga.

Rekommendationerna kommer att följas upp i nästa års granskning.

Umeå den 5 april 2023

Malin Hedlund
Sakkunnig

Revisionskontoret
Region Västerbotten

Ingrid Lindberg
Certifierad kommunal revisor

Revisionskontoret
Region Västerbotten